

dr. sc. Ivan Peklić  
znanstveni suradnik  
Zavod za znanstvenoistraživački i umjetnički rad  
Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti  
Koprivničko-križevačke županije u Križevcima  
Ivana Zakmardija Dijankovečkoga 3.  
peklic@hazu.hr

Primljeno/Received: 1.10.2016.  
Prihvaćeno/Accepted: 1.1.2017.  
Rad ima dvije pozitivne recenzije  
Izvorni znanstveni rad  
Original scientific paper

UDK 070(497.525.1)“1943“

## KRIŽEVCI U LOKALNIM NOVINAMA „KRIŽEVAČKI GLAS“ (1943.)

**Sažetak:** U članku ću izvršiti analizu tjednika Križevačkoga glasa koji je 1943. godine izlazio u Križevcima. U članku su analizirane vijesti koji se odnose na politička zbivanja. Ona se mogu podijeliti na nekoliko segmenta. Kao prvo ističem vijesti iz grada i kotara, koje nam ocrtavaju život u jednome hrvatskom gradu za vrijeme Drugoga svjetskog rata. Drugo su vijesti iz cijele Hrvatske i naravno odluke hrvatske vlade i poglavnika. Treće se pak vijesti odnose na izvještaje s bojišta. Najmanje ima vanjskopolitičkih vijesti. Potom će biti analizirane vijesti iz gospodarstva. Njih također možemo podijeliti na članke u kojima se donose savjeti o uzgoju biljaka, ali i životinja. Tu su potom vijesti koje se odnose na grad i gradsku privredu. U svojem ću radu također analizirati obavijesti iz kulture. Navest ću i feljtone koje je objavljivao tjednik, a to su feljton o povijesti križevačke gimnazije, izvatke iz knjige Fran S. Gundruma – Oriovčanina, „Svečani doček bana jelačića u Križevcima 11. srpnja 1848.“, i Dragutin Ferkić, „Brat i sestra ili bitka na Križevačkom polju“. U članku ću također donijeti religiozne teme, a one se uglavnom odnose na djelatnost grkokatoličke biskupije i proslave pojedinih crkvenih blagdana u Križevcima.

**Ključne riječi:** Križevački glas, Križevci, gospodarstvo, politika, kultura

### 1. Uvod

Petnaestoga svibnja 1943. godine u Križevcima je izišao prvi broj *Križevačkoga glasa*. Časopis je bio tjednik te je izlazio svake subote. Gradski muzej Križevci posjeduje ukupno dvade-

set četiri broja od njih ukupno dvadeset pet, a vjerojatno više nije ni izišlo.<sup>610</sup> Glavni urednik Ljerko Mitrović u uvodnom članku istaknuo je da je potrebno raditi na korist i za dobrobit domovine koja mora biti jaka i sposobna dočekati konac rata, kako bi ravnopravno stala o bok velikim narodima nove Europe.<sup>611</sup> Na kraju svojeg uvodnika pozvao je građane na suradnju: „Izlazak našeg lista smatrajmo također pojačanjem našeg roda, koji mora biti od obće koristi – a za obću korist potrebna je i opća suradnja. Pozivamo stoga sve naše građane i seljake, da nas podupru. Naši stupci svakom su otvoreni pristupačni.“<sup>612</sup> Naslovnicu, odnosno prvu stranu ukrasio je crtež Dragutina Renarića „Križevačke crkve“.<sup>613</sup> Napominje da nedostaje broj deset. Uvodni članak napisao je i gradonačelnik Đuro Bićanić koji je naglasio da će časopis pridonijeti prosperitetu križevačkog kraja i cijele države: „Nije to list pojedinca posebnika, ni posebničke tvrdtke, društva ili stranke. To je list Križevaca, njegovog građanstva, koje ga je željelo, htjelo i stvorilo. Na korist gradu, kraju, a po tome i cijelom hrvatskom narodu. Ono će ga svojim umnim i stvarnim doprinosima držati i održati. A s njima i svi oni, koji su bilo kojim povodom i načinom osjetili ljubav i povezanost s tim gradom i njegovim bližim daljim krajem.“<sup>614</sup> Na prvoj strani je objavljena i pjesma Spirodona Petranovića „Našem gradu“.<sup>615</sup> Valja istaknuti da je najveći dio križevačkoga glasa posvećen gospodarskim temama i savjetima o poljoprivredi. Budući da je u to vrijeme u Križevcima djelovala poljoprivredna škola, vjerojatno su profesori te škole davali poljoprivredne savjete.<sup>616</sup> Svi članci su naravno u službi tadašnje ideologije te se kao autor ograđujem od stavova iznesenih u člancima.

## 2. Političke vijesti u *Križevačkom glasu*

Što se tiče politike, valja naglasiti da je ona bila pod utjecajem tadašnjega političkog stanja u Nezavisnoj državi Hrvatskoj. Prije svega, napominjem da je područje današnjega Grada Križevaca i općina Sveti Ivan Žabno, Sveti Petar Orehovec i Kalnik bilo u sastavu kotara Križevci koji se pak nalazio u Velikoj župi Bilogora.<sup>617</sup> Desetoga travnja 1941. u gradu su formirane

<sup>610</sup> Gradski muzej Križevci, *Križevački glas*, inv. br. 1568.

<sup>611</sup> Lj. MITROVIĆ, Suradujte s nama!, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 1., 1.

<sup>612</sup> Isto.

<sup>613</sup> Uredništvo, „Iz uredništva“, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 7., 2

<sup>614</sup> Dr. Gjuro Bićanić, Uz prvi broj, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 1., 1.

<sup>615</sup> Spiridon, Petranović, Našem gradu, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 1., 1.

<sup>616</sup> Renata, HUSINEC, Petar, DELIĆ, *Gospodarsko i šumarsko učilište u Križevcima*, (Križevci: Ogranak Matice hrvatske Križevci, 1995.)

<sup>617</sup> Đuro, ŠKVORC, *Križevački žrtvoslov*, (Križevci: Hrvatski domobran udruga ratnih veterana Zagreb/ Hrvatski domobran udruga ratnih veterana Zagreb, Ogranak Križevci, 2008.), 10.

nova gradska i kotarska vlast. Gradsku vlast sačinjavali su grdonačelnik Đuro Bićanić, bilježnik Djuro Oštrić, općinski senator Stanko Žagar, tabornik Stjepan Picig, zapovjednik oružničke postaje Tomo Sabolek i predsjednik gradskog redarstva Stjepan Benčak. Kotarsku vlast su pak sačinjavali kotarski predstojnik i zapovjednik kotarske policije Vladimir Haim te logornik i zapovjednik ustaškog stana Dane Miletić.<sup>618</sup> U prvom broju tako nailazimo na članak „Ustaški pokret“ koji hrabri hrvatske borce da ustraju u borbi: „Svaki Hrvat, koji misli i osjeća, ne će klonuti u ustrajnoj borbi u ovim odlučujućim časovima za hrvatski narod. Ne će dozvoliti, da ga stigne prokletstvo naše djece, već će ustati i boriti se za naš obstanak. Postati misaoni ustaša borac, prezret će sve i izdržati do pobjede.“<sup>619</sup> Ovdje se nalaze vijesti iz lokalne politike. Za gradskog donaćelnika imenovan je Ivan Kopne, seljak iz Gornje Brckovčine, a za savjetodavne odbornike Valent Harča, seljak iz Dijankovca, Imbro Ribić, povjerenik Radničke komore, Ljerko Mitrović, upravitelj Prve hrvatske štedionice, Valent Pečarić, seljak iz Potočca, Andrija Lukačić, seljak iz Majurca, Pavao pl. Kušević, gostioničar iz Križevaca, Slavko Kavur, trgovac iz Križevaca, Milan Nendl, strojobravar iz Križevaca, Antun Lončar, radnik u paromlinu iz Križevaca, Slavko Sudec, posebničbi namještenik i Dragutin Habajec, urar iz Križevaca.<sup>620</sup>

U svojoj stalnoj rubrici *Ustaški pokret, Križevački glas* je izvješćivao o aktivnostima ustaške mladeži,<sup>621</sup> dok je u sljedećem broju objavio raspored proslave Antunova u ustaškom logoru u Križevcima.<sup>622</sup> U politiku možemo ubrojiti članak *Dan hrvatskih mučenika*, gdje se veličaju povjesne ličnosti poput Matije Gupca, Eugena Kvaternika, Stjepana Lackovića i drugih, ali Hrvati poginuli u tadašnjem ratu.<sup>623</sup> Na to se nadovezuje članak u sljedećem broju o svečanosti na križevačkom groblju.<sup>624</sup> U političku propagandu spada i članak o proslavi Pavelićeva imendana.<sup>625</sup> Zanimljivo je da se u ovom broju pojavljuju i vijesti iz svijeta: o potresu u Turskom,<sup>626</sup> o njemačkom ministru Göbelsu,<sup>627</sup> kongresu europskih novinara,<sup>628</sup> engleskom kralju

<sup>618</sup> Isto, 12.

<sup>619</sup> Stjepan, Fištrović, Ustaški pokret, Hrvatska životna borba i ustaštvo, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 1., 3.

<sup>620</sup> Savjetodavni odbor u Križevcima, *Križevački glas*, 1(1943) br. 1., 2.

<sup>621</sup> Ustaški pokret: Djelatnost djačke kuhinje; Sastanci radničke ustaške mladeži, *Križevački glas*, 1(1943) br. 4., 3.

<sup>622</sup> Ustaški pokret: Raspored proslave Hrvatskog Antunova, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 5., 3.

<sup>623</sup> Dan hrvatskih mučenika, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 6., 1.

<sup>624</sup> Počast hrvatskim narodnim mučenicima: Žalobna svečanost na križevačkom groblju, *Križevački glas*, 1(1943) br. 7., 1.

<sup>625</sup> PoglavlNIKOV imendan, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 6., 3.

<sup>626</sup> Veliki potres u Turskoj, *Križevački glas*, 1 (1943) br. 7., 4.

<sup>627</sup> Njemački ministar Göbels, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 7., 4.

<sup>628</sup> Kongres saveza europskih novinara, *Križevački glas*, 1 (1943.) br.7., 4.

Đuri,<sup>629</sup> Japanskoj ratnoj mornarici,<sup>630</sup> stanju na bojištima,<sup>631</sup> sporazumu Njemačke i Turske.<sup>632</sup> *Križevački glas* u svojoj redovitoj rubrici Ustaški pokret i dalje izvješćuje o aktivnostima ustaške mladeži.<sup>633</sup> Tjednik je izvijestio o vježbi Narodne zaštite.<sup>634</sup> *Križevački glas* je donio vijest o posjetu ustaške mladeži poglavniku Anti Paveliću.<sup>635</sup> U istoj ovoj rubrici u sljedećemu, devetom broju, tjednik je donio vijest o osnutku ženske loze Hrvatskog ustaškog pokreta.<sup>636</sup> U broju jedanaest donijeta je opširnija vijest te je istaknuto da je za povjerenicu ženske loze izabrana Vjera Breyer.<sup>637</sup> U izvještaju s istočnog bojišta piše se o velikim borbama.<sup>638</sup> Broj jedanaest *Križevačkoga glasa* također je donio vijesti s bojišta. Evidentno je da Saveznici sve više napreduju, iako u samim novinama nema nikakvih komentara. Navest ću sljedeće vijesti. Papa Pio XII. piše pismo protiv bombardiranja,<sup>639</sup> a sâm *Križevački glas* izvješćuje o bombardiranju Rima<sup>640</sup> i lakom savezničkomu zauzimanju Sicilije,<sup>641</sup> potom donosi vijest s Dalekog istoka, s otoka Nova Georgija s tvrdnjom da su Japanci nanijeli velike gubitke Amerikancima.<sup>642</sup> Vijesti s istočnog bojišta govore nam o borbama kod Kurska i Orela.<sup>643</sup> Također je objavljena kratka vijest o pokušaju iskrcavanja Saveznika na norvešku obalu 20. srpnja 1943. kod Varda.<sup>644</sup> U broju od 31. srpnja 1943. *Križevački glas* donio je vijest o odstupanju Musolinija i dolasku na vlast maršala Bodoglija.<sup>645</sup> Zanimljivo, nema vijesti s drugih ratišta, osim vijesti da je japanska

<sup>629</sup> Engleski kralj Djuro, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 7., 4.

<sup>630</sup> Japanska ratna mornarica, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 7., 4.

<sup>631</sup> Položaj na bojištima, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 7., 4.

<sup>632</sup> Sporazum Njemačke i Turske, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 7., 4.

<sup>633</sup> Ustaški pokret: Nastup ustaške mladeži u Zagrebu; Tečaj njemačkog jezika, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 7., 3.

<sup>634</sup> Viesti iz grada i kotara: Uspjela vježba narodne zaštite, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 7., 2.

<sup>635</sup> Ustaški pokret: Ustaška mladež kod Poglavnika, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 8., 3.

<sup>636</sup> Ustaški pokret: Osnutak ženske loze ustaškog pokreta u Križevcima; brojni ustaški sastanci, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 9., 3.

<sup>637</sup> Ustaški pokret: Osnutak ženske loze ustaškog pokreta u križevcima; brojni ustaški sastanci, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 11., 3.

<sup>638</sup> Nove borbe na iztočnom bojištu, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 9., 4.

<sup>639</sup> Sveti otac Papa Pio XII, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 11., 4.

<sup>640</sup> Anglo-američki bombarderi, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 11., 4.

<sup>641</sup> Borbe na Siciliji, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 11., 4.

<sup>642</sup> Na dalekom iztoku, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 11., 4.

<sup>643</sup> Na iztočnom bojištu, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 11., 4.

<sup>644</sup> Pokušaj izkrcavanja na norvešku obalu, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 11., 4.

<sup>645</sup> Novo stanje u Italiji, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 12., 1.

vlada održala sjednicu s obzirom na novu nastalu situaciju u Italiji.<sup>646</sup> U vezi s novom političkom situacijom, *Križevački glas* objavio je poziv Ministarstva oružanih snaga za mobilizaciju.<sup>647</sup> Najvažnija vijest bila je naravno ona o stanju u Italiji. Križevački glas donio je uvijete predaje koje je postavio Roosevelt Italiji:

- „1. Talijanska vojska i talijanska ratna mornarica morale bi obustaviti svaki otpor,
2. Smjesta bi se imala prekinuti suradnja s Niemcima,
3. Taliinske čete u bivšoj Jugoslaviji, Grčkoj, Albaniji i Francuzkoj imale bi se povući,
4. Ratno tvorivo moralo bi se neuništeno predati saveznicima,
5. Italija bi trebala priznati američko-englezko-sovjetske vlade nad Italijom do svršetka ratnih operacija,
6. Uhiti bi se imale tako zvane raten krivce,
7. Na slobodu bi se imalo pustiti sve savezničke ratne zarobljenike, koji se nalaze na talijanskom tlu.“<sup>648</sup>

Također, objavljena je vijest o odstupanju grofa Ciana s mjesta veleposlanika u Vatikanu.<sup>649</sup> Tu su još i vijesti iz svijeta o nezavisnosti Burme,<sup>650</sup> japanskim snagama,<sup>651</sup> o utvrđivanju otoka Krete.<sup>652</sup>

U broju četrnaest u već spomenutoj rubrici Ustaški pokret donijete su dvije vijesti: da će se povećati djelatnost razglasne postaje, a to će provesti ustaški logor i da je održan promidžbeni skup za pripadnike oružanih snaga.<sup>653</sup> I u ovom broju se donose doduše dosta šture vijesti iz svijeta. Izvješćuje se o sastanku Roosvelta i Churchilla,<sup>654</sup> o potapanju brodova,<sup>655</sup> o savezničkom bombardiranju talijanskih gradova.<sup>656</sup> Križevački glas donio je i vijest o novoj jugoslavenskoj vladi u Londonu.<sup>657</sup> *Križevački glas* je u svojem petnaestom broju izvjestio o sjednici hrvatske vlade na kojoj je govorio poglavnik Ante Pavelić, koji je istaknuo da će se ustaše boriti do kraja.<sup>658</sup> Također, objavljena je vijest o napuštanju Sicilije od strane njemačke i talijanske

<sup>646</sup> Na sastanku japanske vlade, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 12., 4.

<sup>647</sup> Ministarstvo oružanih snaga, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 12., 4.

<sup>648</sup> Ratni politički položaj u svijetu, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 13., 1.

<sup>649</sup> Grof Ciano, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 13., 1.

<sup>650</sup> Nezavisnost Burme, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 13., 1.

<sup>651</sup> Japanske snage, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 13., 1.

<sup>652</sup> Otok Kreta, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 13., 4.

<sup>653</sup> Ustaški pokret: pojačana djelatnost razglasne postaje; sat posvećen domovini, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 14., 3.

<sup>654</sup> Predsjednik engleske vlade, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 14., 4.

<sup>655</sup> Potapljanje brodova, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 14., 4.

<sup>656</sup> Anglo-amerikanci, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 14., 4.

<sup>657</sup> Nova Jugoslavenska vlada, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 14., 4.

<sup>658</sup> Nova Jugoslavenska vlada, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 15., 1.

vojske.<sup>659</sup> I ovaj broj izvješćuje o ratnim akcijama: tako piše da je Rim proglašen otvorenim gradom kako ne bi došlo do razaranja,<sup>660</sup> da su amerikanci bombardirali Njemačku,<sup>661</sup> o povratku španjolske divizije s istočnog ratišta.<sup>662</sup> Ratnu situaciju u gradu možda najbolje ilustrira članak koji govori da se noću ne smije izlaziti ili ulaziti u grad, a stražari mogu nesmetano pucati na one koji se kreću.<sup>663</sup> Novi šesnaesti broj *Križevačkoga glasa* donio je vanjskopolitičke vijesti. Izvijestio je o sastanku između Churchilla i Roosevelta, ali bez Rusa, o napuštanju Har-kova od strane Nijemaca i o teškom napadu zrakoplovstva na Berlin.<sup>664</sup>

U sedamnaestom broju *Križevački glas* donosi vanjskopolitičke vijesti o smrti bugarskog cara,<sup>665</sup> zračnom napadu na Berlin,<sup>666</sup> potapljanju brodova,<sup>667</sup> traženju SSSR-a da se otvori duga fronta,<sup>668</sup> pokušaju engleskog iskrcavanja u Kalabriji,<sup>669</sup> o postavljanju novog zapovjednika njemačkog zrakoplovstva.<sup>670</sup> Najvažnija vijest iz domovine bila je imenovanje novog predsjednika vlade Nikole Mandića.<sup>671</sup> Kao što nam je poznato iz opće povijesti, početkom rujna 1943. kapitulirala je Italija. *Križevački glas* je u novopromijenjenim političkim uvjetima o tome donio dvije vijesti. Prva vijest odnosi se na kapitulaciju Italije, gdje se napada nova talijanska vlada koja je potpisala kapitulaciju.<sup>672</sup> Druga vijest je poglavnikov proglas koji je okupirane hrvatske krajeve od strane Italije sada proglasio hrvatskim: „Današnjim danom sama je talijanska vlada svojim postupkom riješila hrvatski narod i hrvatsku državu svake obaveze proistekle iz nametnutih ugovora. Veliki vođa Reicha Adolf Hitler izjavio mi je večeras, da priznaje Nezavisnoj Hrvatskoj granice, u kojima su uključene odciepljene hrvatske zemlje na Jadranu.“<sup>673</sup> Ovaj događaj proslavljen je u mnogim hrvatskim gradovima pa tako i u Križevcima, gdje je logornik Fištrović održao govor.<sup>674</sup> O ratnom stanju u Križevcima govore nam dva

<sup>659</sup> Njemačke i talijanske čete, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 15., 1.

<sup>660</sup> Rim otvoreni grad, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 15., 4.

<sup>661</sup> Američki bombarderi, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 15., 4.

<sup>662</sup> Španjolska modra divizija, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 15., 4.

<sup>663</sup> Noćno kretanje van gradskog prostora, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 15., 4.

<sup>664</sup> Politički i ratni događaji u svietu, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 16., 1.

<sup>665</sup> Smrt bugarskog cara Borisa III., *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 17., 1.

<sup>666</sup> Zračni napadaj na Berlin, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 17., 1.

<sup>667</sup> Potapljanje brodova u kolovozu, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 17., 1.

<sup>668</sup> Sovjeti traže uporno drugu frontu, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 17., 1.

<sup>669</sup> Pokušaj izkrcavanja u Kalabriji, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 17., 1.

<sup>670</sup> General Günther Korten, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 17., 1.

<sup>671</sup> Imenovanje predsjednika vlade i ministra oružanih snaga, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 17., 1.

<sup>672</sup> Izdaja talijanskih vlastodržaca, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 18., 1.

<sup>673</sup> Hrvatske zemlje u hrvatskoj državi: Poglavnikov proglas hrvatskom narodu, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 18., 1.

<sup>674</sup> Viest iz grada i kotara: Manifestacije u Križevcima, *Križevački glas*, 1(1943) br. 18., 1.

članke o zamračivanju i novačenju.<sup>675</sup> Kapitulacija Italije donijela je novo ozračje u političke članke u *Križevačkom glasu*. Tako se Talijane prikazuje u vrlo ružnom svijetlu i naglašava da su oni sve ratove izgubili, a uvijek su povećavali svoj teritorij. Čak su objavili i jedan vic na račun Talijana: „Talijan će doći prvog dana u gostionicu, pa će vas najučtivlje zamoliti za jedan stolac hod vašega stola, drugi dan će već tražiti tri stolca, treći dan će bahato tražiti cijeli stol, a četvrti dan će jednostavno izbaciti sve goste iz lokala i zaposjesti ga za sebe.“<sup>676</sup> Novi odnos Hrvatske spram Italiji vidi se i iz članaka o nepovredivosti hrvatskih otoka,<sup>677</sup> blokiranju talijanskih potraživanja,<sup>678</sup> negiranju Rimskih ugovora.<sup>679</sup>

Još ću navesti članak o predavanju profesorice Irene Javor, zapovjednice ženske loze ustaškog pokreta koji nam oslikava privrženost Križevaca ustaškom pokretu.<sup>680</sup> Novi broj *Križevačkog glasa* donio je vijesti iz svijeta. Tako donosi vijesti iz istočnog bojišta, iz kojih je vidljivo da Nijemci sve više gube od Rusije,<sup>681</sup> o osnivanju nove vlade u Bugarskoj<sup>682</sup> i o napuštanju Nijemca otoka Sardinije.<sup>683</sup> U novom broju *Križevačkoga glasa* na prvoj strani objavljen je govor ministra Mile Budaka, koji je održao govor povodom godišnjice potpisivanja trojnog ugovora između Njemačke, Japana i Italije. U govoru se s obzirom na aktualnu političku okomio na Italiju, smatrajući ih izdajicama.<sup>684</sup> Govor je tim povodom održao i njemački ministar vanjskih poslova Rudolf von Ribbentrop.<sup>685</sup> Objavljena je vijest da je gradonačelnik Bićanić predao dužnost donaćelniku Ivanu Kopriću, a on je pak imenovan savjetnikom ministra pravosuđa.<sup>686</sup> Osim ovih, priopćene su i sljedeće vijesti. Izvještaj s bojišta i to istočnog te situacije u Italiji.<sup>687</sup> Dvadeset drugi broj *Križevačkoga glasa* izišao je na samo jednom listu. Na prvoj stranici objavljena je vijest sa sjednice Glavnog ustaškoga stana, održane u Zagrebu.<sup>688</sup> Objavljene su kratke

<sup>675</sup> Nadzor na provedbom zamračivanja, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 18., 3., Novačenje za radnu službu, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 18., 3.

<sup>676</sup> Italija je skinula krinku, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 19., 1.

<sup>677</sup> Nepovredivost hrvatskih prava na Jadranu, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 19., 1.

<sup>678</sup> Blokirana talijanska potraživanja, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 19., 1.

<sup>679</sup> Ništetnost rimskih ugovora, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 19., 1.

<sup>680</sup> Ustaški pokret: predavanje prof. Irene Javor, *Križevački glas*, 1 (1943) br. 19., 3.

<sup>681</sup> Na iztočnom bojištu, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 20., 1

<sup>682</sup> Nova bugarska vlada, *Križevački glas*, 1 (1943) br. 20., 1

<sup>683</sup> Otok Sardiniju, *Križevački glas*, 1 (1943) br. 20., 1

<sup>684</sup> Godišnjica trojnog ugovora: Govor ministra dra Budaka, *Križevački glas*, 1 (1943) br. 21., 1

<sup>685</sup> Von Ribbentropf, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 21., 1

<sup>686</sup> Gradonačelnik dr. Bićanić predao dužnost: dr. Bićanić je imenovan savjetnikom ministra pravosuđa, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 21., 1.

<sup>687</sup> Položaj na bojištima“, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 21., 3.

<sup>688</sup> Okupljanje svih narodnih snaga“, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 22., 1.

vijesti s bojišta.<sup>689</sup> U sljedećem broju donijeta je vijest o sastavu nove hrvatske vlade i njezinim zadacima. Novi predsjednik vlade Nikola Mandić na kraju svojega govora je rekao: „Narodna vlada pod vodstvom Poglavnika ima cilj, da održi narod na putu slobode i samostalnosti, te mu zajamči, da će na svršetku rata biti samo on gospodar u svojoj kući. Na tom putu imat će vlada toliko uspjeha, koliko će joj narod dati snage“. Dr. Mandić završio je svoj govor o zadacima nove vlade poklicima Poglavniku, hrvatskom narodu i državi.<sup>690</sup>

Kao i obično, objavljene su vijesti iz svijeta, odnosno uglavnom s bojišta. Objavljen je izvještaj s istočnog bojišta gdje se naravno nastoji prikazati uspjehe njemačke vojske.<sup>691</sup> Također, javlja se o velikim uspjesima njemačkih snaga na moru.<sup>692</sup> Da je u Križevcima ratna situacija možemo vidjeti iz dviju vijesti. Jedna se odnosi na zatvaranje puta između Majurca i Križevaca<sup>693</sup> i obustavu prometa između željezničke stanice i grada zbog nedostatka benzina.<sup>694</sup> *Križevački glas* je najavio sastanak saveznika u Moskvi.<sup>695</sup> Od vijesti iz svijeta izdvajam stanje na istočnom bojištu gdje su Rusi izvršili proboj kod Kremenčuga,<sup>696</sup> o bombardiranju Niša<sup>697</sup> i Skoplja.<sup>698</sup> O ratnom stanju u Hrvatskoj svjedoči nam vijest o osiguranju željezničkog prometa.<sup>699</sup> *Križevački glas* izvijestio je o sastanku Saveznika u Moskvi, na kojem se raspravljalo o sudbini malih zemalja. U članku se naglašavaju nesloga i nerazumijevanje za male zemlje.<sup>700</sup> U rubrici *Tjedni pregled* objavljene su vanjskopolitičke vijesti. Kao važne, izdvajam one s istočnog bojišta u kojima se izvješćuje o borbama oko Dnjepra<sup>701</sup> i povratku njemačkih zarobljenika iz Velike Britanije.<sup>702</sup> Možemo zaključiti kako *Križevački glas*, pod utjecajem tadašnje ustaške

<sup>689</sup> Anglo-amerikanci, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 22., 1., Djelatnost njemačkih podmornica, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 22., 1., Na istočnom bojištu, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 22., 1., U Italiji, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 22., 1., U Italiji“, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 22., 1.

<sup>690</sup> Zadaci nove državne vlade, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 23., 1.

<sup>691</sup> Na istočnom bojištu, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 23., 4.

<sup>692</sup> U deset tjedana, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 23., 1.

<sup>693</sup> U Vesti iz grada i kotara: Zatvoren put prema Majurcu, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 23., 2.

<sup>694</sup> U Vesti iz grada i kotara: Obustavljen samovozni promet s kolodvora, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 23., 2.

<sup>695</sup> Trojni sastanak u Moskvi, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 24., 1.

<sup>696</sup> Na istočnom bojištu, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 24., 1.

<sup>697</sup> Niš je bombardiran teško, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 24., 1

<sup>698</sup> Zračni napadaj na Skoplje, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 24., 1

<sup>699</sup> Osiguranje željezničkog prometa, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 24., 1

<sup>700</sup> Vojnička pitanja i male zemlje na dnevnom redu vijećanja u Moskvi“, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 25., 1.

<sup>701</sup> Borbe na istočnom bojištu, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 25., 1.

<sup>702</sup> Povratak njemačkih zarobljenika, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 25., 1.

vlasti, donosi vijesti koje su bile u skladu s tadašnjom ideologijom. Vanjskopolitičke vijesti također su u skladu s vanjskom politikom Nezavisne Države Hrvatske, a to je da je ona bila članica Trojnog pakta. Najveća promjena u vanjskopolitičkim stavovima vidljiva je nakon pada Italije, a koja ide od obožavanja talijanske politike do žestoke kritike. Vijesti s bojišta također su neobjektivne, osobito u iznošenju broja uništene tehnike Saveznika. Što se pak tiče vijesti iz grada, one se uglavnom odnose na djelatnost ustaškog pokreta u Križevcima, kao i na prilagođavanje ratnim uvjetima, odnosno obavijestima o zamračivanju i zabrani kretanja.

### 3. Gospodarsko-socijalne teme u *Križevačkom glasu*

U prvom broju *Križevačkoga glasa* velika je pažnja posvećena gospodarsko-socijalnim temama. Kao i u svakom ratu, tako i u ovome, pojavljuju se pitanja opskrbe stanovništva hranom i gospodarske poteškoće. To je najviše vidljivo u članku o „prehrandbenim“ pitanjima Križevaca.<sup>703</sup> U članku o sabirnoj djelatnosti „Pomoći“ piše se o materijalnim i novčanim sredstvima koja su sakupljena za sirotinju i nemoćne.<sup>704</sup> Križevački glas obavještava o osnivanju Ministarstva skrbi.<sup>705</sup> Tu se također donose vijesti održavanju gospodarskog sastanka,<sup>706</sup> potom o izdavanju brašna u Gradskom obskrbnom uredu<sup>707</sup> i isplatu preuzete kukuruzovine.<sup>708</sup> Posebnu pažnju privlači članak o radu gradske ciglane, u kojem se izvješćuje da je otkupljena zemlja i modernizirana proizvodnja.<sup>709</sup> O poslovanju križevačke ciglane tijekom Drugoga svjetskog rata pisao je Ivan Tinodi.<sup>710</sup> U drugom broju *Križevačkoga glasa* također su dominirale gospodarske teme. Na prvoj stranici novine donose veliki članak *Rješavanje prehrandbenih pitanja*.<sup>711</sup>

U članku se izvješćuje da je Ministar narodnoga gospodarstva<sup>712</sup> održao sastanak s gospodarskim stručnjacima i proizvođačima u Zagrebu, a da je sličan sastanak održan u Križevcima.<sup>713</sup> Na sastanku je bilo prisutno 150 osoba koje su raspravljale o različitim pitanjima, a

<sup>703</sup> Prehranbena pitanja grada Križevaca, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 1., 2.

<sup>704</sup> Veliki uzpjeh sabirne djelatnosti Pomoć, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 1., 2.

<sup>705</sup> Osnutak Ministarstva skrbi, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 1., 2.

<sup>706</sup> Gospodarski sastanak, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 1., 3.

<sup>707</sup> Gradski obskrbeni ured, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 1., 3.

<sup>708</sup> Izplatu preuzete kukuruzovine, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 1., 3.

<sup>709</sup> Rad gradske ciglane, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 1., 3.

<sup>710</sup> Ivan, TINODI, Križevačke ciglane, *Cris*, 8 (2006.) br. 1., 118.

<sup>711</sup> Rješavanje prehrandbenih pitanja, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 2., 1.

<sup>712</sup> Više o gospodarstvu Nezavisne države Hrvatske vidi u: Hrvatski državni arhiv (HDA), fond 217., Ministarstvo narodnoga gospodarstva; Darko, Prebeg, Gospodartvo Nezavisne Države Hrvatske, <http://povijest.net/gospodarstvo-nezavisne-drzave-hrvatske-1941-1945-2>.

<sup>713</sup> Rješavanje prehrandbenih pitanja, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 2., 1.

ponajviše o otkupu stoke i općenito o otkupu viškova poljoprivredne proizvodnje.<sup>714</sup> *Križevački glas* također donosi vijest o posjetu bugarskih peradara Križevcima. Predstavnici Bugarske razmijenili su s križevačkim proizvođačima spoznaje o proizvodnji peradi te posjetili gospodarsku školu.<sup>715</sup> Valja istaknuti da je *Križevački glas* redovito donosio savjete stručnjaka vezane uz poljoprivrednu proizvodnju i uzgoj stoke.<sup>716</sup> *Križevački glas* nastavio je s gospodarskim temama pa tako u sljedećem broju piše o promjenama koje su se dogodile u prometu sa stokom.<sup>717</sup> Također, donosi se vijest o nabavi gospodarskih strojeva uglavnom za poljoprivrednu proizvodnju.<sup>718</sup> Ovaj broj je također donio poduku o suzbijanju peronospore<sup>719</sup>, kao i obavijest o sajmovima u Vrbovcu i Svetom Ivanu Žabnu.<sup>720</sup> I u sljedećem broju se nastavlja savjetovanje o suzbijanju peronospore.<sup>721</sup> Zanimljiv je podatak koji nam govori o razdiobi ječmene kaše, po kojoj svaki građanin može dobiti samo 10 dekagrama, što govori o nedostatku prehrambenih proizvoda u NDH.<sup>722</sup> U četvrtom broju *Križevačkoga glasa* objavljena je vijest o vijećanju povjerenika Hrvatskoga radničkog saveza. Izvješćuje se o sastanku koji je održao ministar postrojnika Lovro vitez Sučić, koji se založio za boljitak radnika.<sup>723</sup> Što se tiče gospodarstva objavljene su još ove vijesti: o prodaji staroga željeza,<sup>724</sup> o obrtničkom sastanku,<sup>725</sup> obuci u gospodarskoj školi,<sup>726</sup> otkupnim cijenama sijena i slame<sup>727</sup> te o opskrbi obrtnika.<sup>728</sup> I ovaj broj *Križevačkoga glasnika* donio je poduku vetrinara o piroplazmozi.<sup>729</sup> Gospodarske teme zauze-

<sup>714</sup> Isto.

<sup>715</sup> Predstavnici bugarskih peradara u Križevcima, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 2., 2.

<sup>716</sup> Vladimir, Lugomer, Neplodnost domaćih životinja, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 1., 4., Vladimir, Lugomer, Zievanje polića, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 2., 3., Stjepan, Kobašević, Narodno gospodarstvo, Čuvanje vlage u zemlji i obrana od suše, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 2., 3.

<sup>717</sup> Preustrojstvo gospodarskog života, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 3., 1.

<sup>718</sup> Zanimanje za nabavu gospodarskih strojeva, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 3., 1.

<sup>719</sup> Stjepan, Kobašević, Narodno gospodarstvo, Peronospora i njezino suzbijanje, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 3., 3.

<sup>720</sup> Sajmovi razplodnjaka u Sv. Ivanu Žabno i Vrbovcu, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 3., 3.

<sup>721</sup> Stjepan, Kobašević, Narodno gospodarstvo, Peronospora i njezino suzbijanje, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 4., 3.

<sup>722</sup> Razdioba ječmene kaše, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 3., 4.

<sup>723</sup> Briga za hrvatsko radništvo, Važna vijećanja povjerenika Hrvatskog radničkog saveza, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 4., 1.

<sup>724</sup> Prodaja starog željeza kod nabave novog, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 4., 2.

<sup>725</sup> Obrtnički sastanak o predavanju, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 4., 2.

<sup>726</sup> Obuka u gospodarskoj školi, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 4., 2.

<sup>727</sup> Otkupne cienne siena i slame, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 4., 2.

<sup>728</sup> Opskrba obrtnika tekstilnom tvorivom, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 4., 4.

<sup>729</sup> Vladimir Lugomer, Zrazno krvomočenje životinja, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 4., 4.

le u svoje mjesto i u petom broju Križevačkoga glasa. Tako se traži izgradnja nove pošte,<sup>730</sup> ponovno se u rubrici Narodno gospodarstvo daju savjeti – ovaj put za gradnju silosa i gnojišta.<sup>731</sup> Poljoprivrednike se obavještava o tome koje radove moraju učiniti u lipnju,<sup>732</sup> obavještava ih se o ispitivanju sjemenske robe,<sup>733</sup> kao i tome da na tržištu ima mnogo povrća, ponajviše iz vlastelinstva Kipach.<sup>734</sup> Ipak, loše stanje gospodarstva otkriva nam obavijest o popravku obuće jer je vidljivo da obuće na tržištu baš i nema te da je vrlo skupa.<sup>735</sup> Gospodarske teme dominirale su i u šestom broju *Križevačkoga glasa*. Tako veterinar Lugomer ponovno piše o bolestima domaćih životinja, i to bedrenice.<sup>736</sup>

Donosi se također vijest o odluci Ministarstva narodnog gospodarstva o opskrbi sela poljoprivrednim alatima.<sup>737</sup> Iako nije direktno vezan uz gospodarstvo, članak o vitaminima također nam zapravo govori o poboljšanju uvjeta života.<sup>738</sup> Slaba gospodarska situacija vidljiva je iz članka koji piše o opskrbi sela obućom i odjećom: „Na području naše velike župe Bilogora već je počelo u nekim predjelima sabiranje starih krpa, pa tu djelatnost treba požuriti.“<sup>739</sup> Sljedeći broj nam donosi i ove gospodarske teme: o obveznom otkupu mlijeka,<sup>740</sup> o lovištima u križevačkom kotaru gdje su pobrojana sva lovišta,<sup>741</sup> plaćanju trošarine na vino i rakiju,<sup>742</sup> prodaji podržavljenih vinograda<sup>743</sup> i gradnji pecare žestokog pića u Vrbovcu.<sup>744</sup>

Sljedeći osmi broj *Križevačkog glasa* donio je zakonske odredbe vlade žetvi te vršidbi i otkupu žitarica.<sup>745</sup> U sljedećem broju pohvalili su provedeni način otkupa žitarica: „Država je time riješila najvažnije gospodarsko i životno pitanje na način, koji je mnogo bolji, a uz to i

<sup>730</sup> Križevci trebaju novu poštu, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 5., 2.

<sup>731</sup> Narodno gospodarstvo: Gradnja silosa i gnojišta, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 5., 3.

<sup>732</sup> Gospodarski radovi u lipnju, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 5., 4.

<sup>733</sup> Ispitivanje sjemenske robe, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 5., 4.

<sup>734</sup> Mlado povrće na tržištu, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 5., 4.

<sup>735</sup> Jeftini popravci obuće bez doznaka, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 5., 4.

<sup>736</sup> Vladimir, Lugomer, Narodno gospodarstvo: Bedrenica, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 6., 3.

<sup>737</sup> Opskrba sela poljodjelskim orudjem, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 6., 3.

<sup>738</sup> Zdravstvo: O vitaminima, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 6., 4.

<sup>739</sup> Opskrba sela obućom i odjećom: Važnost seljačkih nabavljачkih zadruga, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 7., 1.

<sup>740</sup> Narodno gospodarstvo: Obvezatan predaja mlička na otkup, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 7., 3.

<sup>741</sup> Lovišta u križevačkom kraju, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 7., 3.

<sup>742</sup> Plaćanje trošarine na vino i rakiju, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 7., 3.

<sup>743</sup> Prodaja podržavljenih vinograda, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 7., 3.

<sup>744</sup> Gradnja pecare žeste u Vrbovcu, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 7., 3.

<sup>745</sup> Odkup i cijene žitarica; važne naredbe u vezi sa žetvom i vršitbom; Otkup i cijene žitarica i plodova; Odkup žitarica, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 8., 1.-2.

jednostvniji prema prijašnjim godinama, pa se nadamo, da će ovogodišnji odkup zadovoljiti sve, a što je najvažnije, cilom će narodu osigurati kruh.<sup>746</sup> U stalnoj rubrici Narodno gospodarstvo donose se savjeti veterinara o bolestima životinja i njihovu liječenju<sup>747</sup> a nastavak je napisan u sljedećem broju.<sup>748</sup> Od gospodarskih vijesti valja još istaknuti onu o godišnjoj skupštini Hrvatske pučke vjeresijske zadruge.<sup>749</sup> Novine su donijele i vijesti za obrtnike.<sup>750</sup> U broju jedanaest na prvoj stranici je članak o izračunavanju odkupnih količina plodova.<sup>751</sup> *Križevački glas* donio je vijest o osnivanju nabavljачkih zadruga.<sup>752</sup> Objavljene su još ove vijesti iz gospodarstva: o ustanovama koje otkupljuju poljoprivredne proizvode;<sup>753</sup> o bolesti pčela;<sup>754</sup> o prodaji staroga željeza,<sup>755</sup> razdiobi sladora za ukuhavanje.<sup>756</sup> Objavljeni su i savjeti o domaćim životinjama.<sup>757</sup> *Križevački glas* obavijestio je i o otvaranju novih tvornica.<sup>758</sup> I u dvanaestom broju *Križevačkoga glasa* dominirale su gospodarske teme. Tako novine izvješćuju da je osnovana radničko-namješteničko-nabavljачka zadruga,<sup>759</sup> porezni kalendar za mjesec kolovoz<sup>760</sup> i isplatu radničkih doznaka iz Njemačke.<sup>761</sup> Također, u ovom se broju donose vijesti o poreznoj tecivarini.<sup>762</sup> Najviše pažnje posvećeno je prehrani stanovništva jer je očigledno da je bilo često

<sup>746</sup> Prednosti novog načina odkupa plodova, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 9., 1.

<sup>747</sup> Vladimir, Lugomer, Narodno gospodarstvo: Uzgojne bolesti životinja i njihovo suzbijanja, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 8., 3.

<sup>748</sup> Vladimir, Lugomer, Narodno gospodarstvo: Uzgojne bolesti životinja i njihovo suzbijanja, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 9., 3.

<sup>749</sup> Godišnja skupština Hrvatske pučke vjeresijske zadruge, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 8., 4.

<sup>750</sup> Viesti za trgovce i obrtnike: Obće-naobrazni tečaj za obrtnike i trgovce; Pristupnina i stališki prinos čara, medičara i mlinara, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 8., 4.

<sup>751</sup> Izračunavanje odkupnih količina plodova, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 11., 1.

<sup>752</sup> Viesti iz grada i kotara: Radnici osnivaju nabavljачku zadrugu; Početak rada seljače nabavljčke zadruge, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 11., 2.

<sup>753</sup> Narodno gospodarstvo: Nakupne ustanove za odkup zemaljskih plodina, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 11., 3.

<sup>754</sup> Iztraživanje bolesti pčela, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 11., 3.

<sup>755</sup> Obrtnici i predaja starog željeza za novo, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 11., 3.

<sup>756</sup> Razdioba sladora za ukuhavanje, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 11., 2.

<sup>757</sup> Svega pomalo..., Kako dugo žive životinje, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 11., 2.

<sup>758</sup> Tvornica modre galice u Osijeku, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 11., 3., Prva radiona za popravak obuće, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 11., 3.

<sup>759</sup> Viesti iz grada i kotara: Osnovana je radničko-namješteničko nabavljачka zadruga, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 12., 2.

<sup>760</sup> Viesti iz grada i kotara: Porezni kalendar za mjesec kolovoz, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 12., 2.

<sup>761</sup> Viesti iz grada i kotara: Izplata radničkih doznaka iz Njemačke, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 12., 2.

<sup>762</sup> Viesti iz grada i kotara: Porezne razprv za odmjeru tecivarine, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 12., 2.

nestašica hrane. Tako tjednik s ushitom obavještava da je žetva ove godine uspješna i da će biti kruha,<sup>763</sup> potom se u stalnoj rubrici Narodno gospodarstvo piše o branju ljekovitog bilja,<sup>764</sup> daju se savjeti poljoprivrednicima o sjetvi uljane repice,<sup>765</sup> zaoravanju strništa,<sup>766</sup> prijevozu živežnih namirnica.<sup>767</sup> U trinaestom broju *Križevačkoga glasa* donose se vijesti iz gospodarstva: obavijest o prodaji ugljena<sup>768</sup> i prodaji sijena.<sup>769</sup> U spomenutoj rubrici Narodno gospodarstvo piše se o prehranbenoj vrijednosti uljarica.<sup>770</sup> Iz gospodarstva se donose još i ove vijesti: o prodaji konca,<sup>771</sup> razdiobi sladora,<sup>772</sup> stanju jagoda u kolovozu,<sup>773</sup> stanju hrvatske državne banke,<sup>774</sup> nabavi ugljenih pogača<sup>775</sup> i berbi duhana.<sup>776</sup> Objavljene su i dvije vijesti iz trgovine: o trgovinskoj komori<sup>777</sup> i zatvaranju trgovina.<sup>778</sup> Novi, četrnaesti broj *Križevačkoga glasa* opet je najviše posvećen gospodarstvu. Tako na prvoj strani donosi opširan članak o prosvjećivanju sela. U članku je istaknuta važnost pohađanja tečajeva, ali osnivanja gospodarskih škola. „Kad ćemo u svakom kotaru imati po jednu seljačku gospodarsku školu sa uzornim posjedom, koji će svojom veličinom odgovarati prosječnom posjedu onoga kraja, razumljivo je, da će se iz takove škole širiti luč gospodarske prosvjete i gospodarske naobrazbe u cijelu okolicu. Sve će to onda biti selu lako pristupačno, pa će se lagano udariti temelji naprednog gospodarenja, koje će se u daljnim školama višeg stupnja i posebnim tečajevima dalje proučavati i produbljivati do konačnog cilja za kojim težimo, a to je obće suvremeno gospodarstvo, koje će dovesti do narodnog blagostanja.“<sup>779</sup> Iz gospodarskih tema ovoga broja još ću izdvojiti članke o gospoda-

<sup>763</sup> Bit će kruha!, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 12., 3.

<sup>764</sup> Narodno gospodarstvo: Sabiranje i sušenje ljekovitog bilja, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 12., 3.

<sup>765</sup> Sjetva uljane repice, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 12., 3.

<sup>766</sup> Zaoravanje strništa nakon žetve, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 12., 3.

<sup>767</sup> Prievoz i prienos živežnih namirnica, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 12., 3.

<sup>768</sup> Prodaja ugljena građanstvu, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 13., 2.

<sup>769</sup> Prodaja siena, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 13., 2.

<sup>770</sup> Narodno gospodarstvo: Prehranbena vrijednost biljaka uljarica, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 13., 3.

<sup>771</sup> Prodaja konca kućanstvima, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 13., 3.

<sup>772</sup> Razdioba sladora, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 13., 3.

<sup>773</sup> Sadnja jagoda u kolovozu, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 13., 3.

<sup>774</sup> Stanje Hrvatske drž. Banke, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 13., 3.

<sup>775</sup> Nabava ugljenih pogača za krmivo, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 13., 3.

<sup>776</sup> Berba duhana, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 13., 3.

<sup>777</sup> Poslovnik Trgovinske komore u Zagrebu, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 13., 3.

<sup>778</sup> Trgovine se ne smiju samovoljno zatvarati, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 13., 3.

<sup>779</sup> Gospodarsko prosvjećivanje sela, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 14., 1.

renju hrastovim stablima,<sup>780</sup> važnost šljive u narodnoj prehrani<sup>781</sup> i zamjena sirove za učinjenu kožu.<sup>782</sup> O teškom položaju glede opskrbe prehrambenim proizvodima govore nam dva članka – jedan je o razdiobi brašna, a drugi o opskrbi javnih službenika. Iz članka je vidljivo da je potrebna raspodjela prehrambenih proizvoda jer bi u protivnom bila glad.<sup>783</sup> U broju petnaest objavljeni su još i ovi tekstovi o gospodarstvu: o kupovanju jabuka za izvoz,<sup>784</sup> određivanju cijena salame i sira,<sup>785</sup> cjeniku za krojačke poslove,<sup>786</sup> postupku ukuhavanja voća bez sladora,<sup>787</sup> razdiobi električne energije,<sup>788</sup> dok je u stalnoj rubrici Narodno gospodarstvo opisan postupak s rajčicama prije dozrijevanja.<sup>789</sup>

Iz šesnaestog broja *Križevačkoga glasa* izdvojio sam sljedeće gospodarske teme. Osnovana je postolarska zadruga u Križevcima, a predsjednika je izabran Ljudevit Kašik.<sup>790</sup> U stalnoj rubrici Narodno gospodarstvo piše se o uzgoju kunića.<sup>791</sup> Objavljeni su još i članci iz gospodarstva: o spremanju žita,<sup>792</sup> o skupljanju starih tkanina<sup>793</sup> i tome kako će kokoši više nesti jaja.<sup>794</sup> Gospodarske teme dominiraju i u sedamnaestom broju *Križevačkoga glasa*. Opširan članak objavljen je o korisnosti voća.<sup>795</sup> Objavljena je vijest Ministarstva narodnoga gospodarstva o otkupu stoke.<sup>796</sup> Iz ovog broja izdvojit ću još članak koji govori o mogućoj zamijeni drugih plodova za pšenicu.<sup>797</sup> Imamo još vijesti o dijeljenju šećera,<sup>798</sup>

<sup>780</sup> Narodno gospodarstvo: Šumsko gospodarenje sa pričuvnim hrastovim stablima, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 14., 3.

<sup>781</sup> Važnost šljive u narodnoj prehrani, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 14., 3.

<sup>782</sup> Zamjena sirove za učinjenu kožu, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 14., 3.

<sup>783</sup> Vesti iz grad i kotara: Noćno kretanje van gradskog područja, Opskrba javnih službenika, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 15., 3.

<sup>784</sup> Kupovanje jabuka za izvoz, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 15., 2.

<sup>785</sup> Cijene salame i sira, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 15., 3.

<sup>786</sup> Cjenik za krojačke poslove, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 15., 3.

<sup>787</sup> Ukuhavanje voća bez sladora, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 15., 3.

<sup>788</sup> Razdioba električne energije, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 15., 3.

<sup>789</sup> Narodno gospodarstvo: Njega rajčica prije dozrijevanja, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 15., 3.

<sup>790</sup> Osnutak postolarske zadruge, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 16., 3.

<sup>791</sup> Narodno gospodarstvo: Korist od uzgoja kunića, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 16., 3.

<sup>792</sup> Žito treba brižno spremati, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 16., 3.

<sup>793</sup> Stare krpe za nove tkanine, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 16., 3.

<sup>794</sup> Kako će kokoši više nesti, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 16., 3.

<sup>795</sup> Viktor, Vitolović, Voćne odlike i voćarska nauka, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 17., 3.

<sup>796</sup> Odredbe o otkupu stoke i krme: Zaštita plemenite stoke, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 17., 3.

<sup>797</sup> Zamjena pšenice za odkup drugim plodovima, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 17., 4.

<sup>798</sup> Vesti iz grada i kotara: Razdioba sladora i kupona za ulje, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 17., 2.

licenciranju pastuha<sup>799</sup> i suzbijanju skupoće.<sup>800</sup> O zaštiti od grabežljivaca i drugih štetočina objavljena su u osamnaestom broju dva članka.<sup>801</sup> Sljedeći, devetnaesti broj *Križevačkoga glasa* obiluje gospodarskim temama. Najopširniji je člank o grožđu.<sup>802</sup> Tu su objavljeni i manji članci o spremanju jaja,<sup>803</sup> predaji loja za nabavu kože,<sup>804</sup> o obnovi prostorija Zavoda za ispitivanje tla,<sup>805</sup> otkupnim cijenama poljoprivrednih proizvoda.<sup>806</sup> Iz dvadesetog broja izdavam dvije gospodarske teme: jedna je o mužnji krava,<sup>807</sup> a druga o berbi grožđa.<sup>808</sup> U dvadeset prvom broju donesena je vijest o Tjednu Hrvatskog Crvenog Križa.<sup>809</sup>

U redovitoj rubrici Narodno gospodarstvo doneseni su savjeti za berbu grožđa.<sup>810</sup> Veliki članak o zaraznoj bolesti griži napisao je križevački gradski fizik.<sup>811</sup> U sljedećem broju nastavljena je stalna rubrika Narodno gospodarstvo, a ovaj put posvećena je spremanju krumpira i repe<sup>812</sup> i o klijavosti sjemena.<sup>813</sup> U novoj rubrici Gospodarski pregled donesene su vijesti o berbi u Mađarskoj,<sup>814</sup> šumama u Bugarskoj,<sup>815</sup> uzgoju zelja<sup>816</sup> i otkupu bundevskih koštica.<sup>817</sup> Zanimljivo je da u dvadeset četvrtom broju nema gospodarskih vijesti, nego samo socijalnih o skrbi za prehranu radništva<sup>818</sup> i razdiobi karata za ulje i sapun.<sup>819</sup>

<sup>799</sup> Vesti iz grada i kotara: Licenciranje pastuha za 1944., *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 17., 2.

<sup>800</sup> Vesti iz grada i kotara : Suzbijanje skupoće na tržištu, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 17., 2.

<sup>801</sup> Gj. Š., Trovanje grabežljivaca i štetočina, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 18., 4., Ose i stršljane treba tamaniti, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 18., 4.

<sup>802</sup> Dr. M., Narodno gospodarstvo: Groždje je najbolje voće, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 19., 3.

<sup>803</sup> Spremanje i konzerviranje jaja, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 19., 3.

<sup>804</sup> Predaja loja za nabavu kože, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 19., 3.

<sup>805</sup> Primopredaja prostorija zavoda za izpitivanje tla, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 19., 3.

<sup>806</sup> Odkupne cene kukuruza, krumpira i mahunastih plodova, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 19., 4.

<sup>807</sup> Kako treba muziti krave, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 20., 3.

<sup>808</sup> Narodno gospodarstvo: Berba grožđa, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 20., 3.

<sup>809</sup> Vesti iz grada i kotara: Tjedan Hrvatskog Crvenog Križa, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 21., 2.

<sup>810</sup> Ing. M. G. „Narodno gospodarstvo: Priprema za berbu grožđa, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 21., 3.

<sup>811</sup> Fran, Preunsperger, Griža, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 22., 2.

<sup>812</sup> Narodno gospodarstvo: Spremanje krumpira i repe za zimu, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 23., 3.

<sup>813</sup> Narodno gospodarstvo: Razkužba i klijavost sjemena, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 23., 3.

<sup>814</sup> Gospodarski pregled: Berba u Mađarskoj, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 23., 3.

<sup>815</sup> Gospodarski pregled: Šume u Bugarskoj, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 23., 3.

<sup>816</sup> Gospodarski pregled: Uzgoj zelja u varaždinskoj okolici, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 23., 3.

<sup>817</sup> Gospodarski pregled: Odkup bundevskih koštica, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 23., 3.

<sup>818</sup> Skrb za prehranu radništva, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 24., 1.

<sup>819</sup> Rzdioaba karata za ulje i sapun, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 24., 4.

I ovaj dvadeset peti broj *Križevačkoga glasa* cijelu treću stranu posvetio je gospodarstvu u svojim dvjema rubrikama Narodno gospodarstvo i Gospodarski pregled. U rubrici Narodno gospodarstvo objavljeni su savjeti za jesenske radove u vrtu,<sup>820</sup> slaganju sirupa od šećerne repe,<sup>821</sup> kao i cijene poljoprivrednih proizvoda.<sup>822</sup> Iz Gospodarskog pregleda izdvajam vijesti o poljoprivrednim problemima u Hrvatskoj,<sup>823</sup> zamjeni starog papira za cigarete,<sup>824</sup> uzgoju ruža u Bugarskoj.<sup>825</sup> Zaključujem da je Križevački glas donosio savjete o uzgoju biljaka, ali i životinja. Tu su potom vijesti koje se odnose na grad i gradsku privredu. Iz članaka je vidljivo kako u Križevcima vlada nestašica nekih prehranjenih proizvoda, koje je vlast morala dijeliti. Također, često se objavljuju vijesti o podjeli bonova za poljoprivredne proizvode. Križevci su unatoč tome imali relativno razvijenu privredu. U Križevcima rade ciglana, pivovara, mljekara, mlin i dosta obrta. Protjerivanjem Židova gospodarstvo je oslabjelo, a što se više bližio kraj rata to je bila sve teža gospodarska situacija.

#### 4. Kultura i obrazovanje u *Križevačkom glasu*

U prvom broju *Križevačkoga glasa* donesena su dva članka iz kulture. Jedan izvješćuje o obnovi biskupske stolne crkve. Naime, Grkokatolička katedrala propadala je od vlage te su je vlasti odlučile restaurirati. Radove je po nacrtima Stjepana Podhorskoga izvodio Vjekoslav Slavinec.<sup>826</sup> *Križevački glas* također je izvijestio o priredbama koje je pripremila ustaška mladež.<sup>827</sup> U drugom broju *Križevačkoga glasa* i dalje se izvješćuje o priredbama ustaške mladeži.<sup>828</sup> U drugom broju *Križevačkoga glasa* započeo je feljton o povijesti križevačke gimnazije, koji izlazi i u sljedećim četirima brojevima.<sup>829</sup> U prvom članku autor je pisao i o pavlinskoj

<sup>820</sup> Narodno gospodarstvo: Jesenski radovi u vrtu, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 25., 3.

<sup>821</sup> Narodno gospodarstvo: Sirup od sladorne repe, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 25., 3.

<sup>822</sup> Narodno gospodarstvo: Cijene živežnih namirnica, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 24., 3.

<sup>823</sup> Gospodarski pregled: Poljoprivredni problemi u Hrvatskoj, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 25., 3.

<sup>824</sup> Gospodarski pregled: Cigarete za stari papir, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 25., 3.

<sup>825</sup> Gospodarski pregled: Uzgoj ruža u Bugarskoj, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 25., 3.

<sup>826</sup> Obnova biskupske stolne crkve, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 1., 2.

<sup>827</sup> Priredbe križevačke ustaške mladeži, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 1., 3.

<sup>828</sup> Uljudbeno natjecanje ustaške mladeži, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 2., 3., Priredba radničke i građanske ustaške mladeži, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 2., 3.

<sup>829</sup> Loctus, Prošlost križevačke gimnazije, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 2., 1., br. 3., 2., br. 4., 1., br. 5., 2., br. 6., 1.

gimnaziji.<sup>830</sup> U drugom je članku pisao o nižoj gimnaziji.<sup>831</sup> U svojem je trećem broju *Križevački glas* izvijestio o natjecanju ustaške mladeži, koje je održano u Križevcima. Natjecanje je održano u glazbi te su se natjecali zborovi i pojedinci na pojedinim glazbenim instrumentima.<sup>832</sup> Važna vijest je bila o obnovi crkve Majke Božje Koruške. Sredstva za obnovu crkve dalo je Ministarstvo prometa i javnih radova; dio je dao Grad, a sakupljat će se i prilozi građana.<sup>833</sup> Novine su također donijele vijest o gostovanju kazališta Grabancijaš.<sup>834</sup> U četvrtom broju *Križevačkoga glasa* nastavljen je feljton o povijesti križevačke gimnazije, u kojem je opisana povijest Gimnazije između dvaju svjetskih ratova. Osobito je istaknuto ukidanje više gimnazije u razdoblju od 1931. do 1941. godine.<sup>835</sup> Nastavak feljtona u sljedećem je broju donio povijest gimnazije od uspostave Nezavisne Države Hrvatske,<sup>836</sup> dok nas sljedeći članak izvješćuje o istaknutim pojedincima i udrugama proizišlim iz križevačke gimnazije.<sup>837</sup> U sljedećem su broju *Križevačkoga glasa* vijesti o obnovi križevačke katedrale<sup>838</sup> te danima hrvatske knjige.<sup>839</sup> *Križevački glas* nas u broju sedam izvješćuje o postavljanju spomen-ploče Antunu Nemčiću.<sup>840</sup> *Križevački glas* izvješćuje nas o uređenju biskupske knjižnice i muzeja.<sup>841</sup> Novine su također donijele putopis s putovanja učenika gospodarske škole u Osijek.<sup>842</sup> U drugom nastavku opisa-

<sup>830</sup> Loctus, Prošlost križevačke gimnazije, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 2., 1., Više o pavlinskoj gimnaziji i njezinu osnutku vidi u: Ivan, PEKLIĆ, Kulturna i prosvjetna djelatnost pavlina u Hrvatskoj s posebnim osvrtom na Križevce, *Croatica Christiana periodica* 19 (1995.), 62.-73., Renata, HUSINEC, Petar, DELIĆ, *Gimnazija u Križevcima* ( Križevci: Matica hrvatska Križevci, 1999.).

<sup>831</sup> Loctus, Prošlost križevačke gimnazije: Niža realna gimnazijan pod imenom više pučke škole, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 3., 2.

<sup>832</sup> Ustaški pokret, Uzpjeh uljudbenog natjecanja ustaške mladeži, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 3., 3.

<sup>833</sup> Vijesti iz grada i kotara, Obnova zavjetne crkve Majke Božje Koruške, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 3., 2.

<sup>834</sup> Gostovanje vedrog kazališta Grabacijaš, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 3., 4.

<sup>835</sup> Loctus, Prošlost križevačke gimnazije: Od privremene male do podpune realne gimnazije, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 4., 1.

<sup>836</sup> Loctus, Prošlost križevačke gimnazije: Obnavljanje podpune gimnazije, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 5., 2.

<sup>837</sup> Loctus, Prošlost križevačke gimnazije: Uljudbena djelatnost nastavnika i djačkih društva, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 6., 1.

<sup>838</sup> Obnova i unutarnje uređenje stolne crkve, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 6., 2.

<sup>839</sup> Dani hrvatske knjige, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 6., 3.

<sup>840</sup> Spomen ploča pjesniku Nemčiću u Koprivnici, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 7., 1.

<sup>841</sup> Uređenje biskupske knjižnice i muzeja, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 7., 2. Napominjem da je knjižnica dugo nakon Drugoga svjetskog rata bila bila zapuštena i devastirana, a uređuje se posljednjih dvadesetak godina.

<sup>842</sup> Hamzalija, Ajanović, Dojmovi s naučnog putovanja gospodarske škole: Od Križevaca do Osika, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 7., 2.

no je putovanje u Borovo i Vukovar,<sup>843</sup> a u trećem u Ilok.<sup>844</sup> U putopisu su opisana mjesta koja su učenici posjetili, potom tvornice i naravno ono što je učenicima bilo najvažnije pokazati – gospodarska imanja ovih krajeva Hrvatske. *Križevački glas* donio je rezultate mature u Srednjoj gospodarskoj školi, pobrojano je svih 28 učenika koji su uspješno maturirali.<sup>845</sup> Tjednik je objavio dijelove knjige Fana Gundruma Oriovčanina<sup>846</sup> o dolasku bana Jelačića u Križevce<sup>847</sup> te vijest da je Mile Budak ponovno postao predsjednik društva hrvatskih književnika.<sup>848</sup> Tu su još vijesti o završetku sezone u HNK,<sup>849</sup> i ugovoru o kulturnoj suradnji s Rumunjskom,<sup>850</sup> kao i vijest o snimanju filma o Lisinskom.<sup>851</sup>

U ovom broju donesen je povjesno-kulturni tekst o Hrvatima u iseljeništvu, gdje su navedeni brojni podaci o Hrvatima u pojedinim državama.<sup>852</sup> Najvažnija vijest u četrnaestom broju *Križevačkoga glasa* je o otvaranju Zavoda za ispitivanje tla i hranidbu bilja.<sup>853</sup> Novine su donijele vijest o položenoj maturi u učiteljskoj školi, koju je položilo 40 učenika<sup>854</sup> i obavijest o početku nove školske godine.<sup>855</sup> Od broja šesnaest počelo je objavljivanje pripovijetke Brat

<sup>843</sup> Hamzalija, Ajanović, Dojmovi s naučnog putovanja gospodarske škole: Vukovar i Borovo, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 8., 3.

<sup>844</sup> Hamzalija, Ajanović, Dojmovi s naučnog putovanja gospodarske škole: Od Vukovara do Iloka, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 9., 2.

<sup>845</sup> Prvi izpit zrelosti na Srednjoj gospodarskoj školi: Izpit je položilo 28 učenika, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 8., 2.

<sup>846</sup> Fran, S. Gundrum-Oriovčanin, *Doček bana Jelačića u Križevcu: dne 11. srpnja godine 1848.* (Zagreb: Tisak Dioničke tiskare, 1904.).

<sup>847</sup> Fran, S. Gundrum-Oriovčanin, Svečani doček bana Jelačića u križevcima 11. srpnja 1848.: Pripreme za doček, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 11., 2., Fran S. Gundrum-Oriovčanin, Svečani doček bana Jelačića u Križevcima 11. srpnja 1848.: U očekivanju dolazka bana, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 12., 2., Fran, S. Gundrum-Oriovčanin, Svečani doček bana Jelačića u Križevcima 11. srpnja 1848.: Boravak bana u Križevcima, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 13., 2., Fran, S. Gundrum-Oriovčanin, Svečani doček bana Jelačića u Križevcima 11. srpnja 1848.: Ženska straža čuva bana, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 14., 2., Fran, S. Gundrum-Oriovčanin, Svečani doček bana Jelačića u Križevcima 11. srpnja 1848.: Odlazak bana iz Križevaca, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 15., 2.

<sup>848</sup> Ministar dr. Mile Budak, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 13., 1.

<sup>849</sup> Hrvatsko državno kazalište u Zagrebu, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 13., 1.

<sup>850</sup> Ugovor o kulturnoj suradnji, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 13., 1.

<sup>851</sup> Snimanje slikopisa o Lisinskom, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 13., 4.

<sup>852</sup> Hrvati u svijetu, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 13., 4.

<sup>853</sup> Nova gospodarska naučna ustanova, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 14., 4.

<sup>854</sup> Viesti iz grad i kotar: Liep uspjeh izpita zrelosti na učiteljskoj školi, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 14., 2.

<sup>855</sup> Početak obuke u srednjim školama, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 14., 2.

i sestra ili Bitka na križevačkom polju<sup>856</sup> Dragutina Ferkića.<sup>857</sup> Izdvojit ću iz ovog broja još članak o otvaranju osmog razreda gimnazije jer je 1941. ponovno obnovljena viša gimnazija s osam razreda.<sup>858</sup> Vijest o povratku đaka gospodarske škole iz Njemačke objavljena je u sedamnaestom broju Križevačkoga glasa.<sup>859</sup> Križevci su imali problema sa školskim prostorom te je tako osnovna škola smještena u kotarski sud i prostoriju stare glazbene škole, ali nedostaje još šest razreda pa se predlažu prostorije u bakteriološkom zavodu.<sup>860</sup>

U *Križevačkom glasu* objavljen je članak o povijesti crkve Svetoga Križa. U članku se naglašava njezina starost, opisuje se dopremanje oltara Francesca Robbe iz zagrebačke katedrale, kao i njezino preuređenje od strane arhitekta Podhorskog.<sup>861</sup> Vijesti iz kulture odnose se na događanja u križevačkoj gimnaziji, zatim donose feljtone iz povijesti grada Križevaca. Mogu zaključiti to da unatoč ratu kulturni život u Križevcima ipak postoji. Vijesti i glazba, iako ideologizirane, ipak su se slušale na razglasu. Obnovljene su križevačka katedrala i crkva Sv. Križa, održavaju se i priredbe, najčešće učenika, ali ipak postoje.

## 5. Religijske teme u Križevačkom glasu

Od petog broja *Križevačkoga glasa* sve češće se pojavljuju i religijske teme kojih je bilo i ranije, ali puno manje. Tako su na prvoj stranici dvije religijske teme. Proslava svetog Antuna koja se nažalost ideološki povezuje s Antom Starčevićem i Antom Pavelićem<sup>862</sup> te proslava katoličkog blagdana Duhova.<sup>863</sup> Na drugoj se pak strani izvješćuje o pohodu križevačkoga

<sup>856</sup> Dragutin, FERKIĆ, *Pripoviesti iz povjesti Hrvatske iz okolice Križevačke: Križevački sabor: Brat i sestra ili bitka na Križevačkom polju* ( Zagreb: Društvo sv. Jeronima, 1879.).

<sup>857</sup> Dragutin, Ferkić, Brat i sestra ili bitka na Križevačkom polju, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 16., 2.; Dragutin, Ferkić, Brat i sestra (Bitka na Križevačkom polju), *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 17., 2.; Dragutin, Ferkić, Brat i sestra (Bitka na Križevačkom polju), *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 18., 2.; Dragutin, Ferkić, Brat i sestra (Bitka na Križevačkom polju), *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 19., 2.; Dragutin, Ferkić, Brat i sestra (Bitka na Križevačkom polju), *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 20., 2.; Dragutin, Ferkić, Brat i sestra (Bitka na Križevačkom polju), *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 21., 2.; Dragutin, Ferkić, Brat i sestra (Bitka na Križevačkom polju), *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 23., 2.; Dragutin, Ferkić, Brat i sestra (Bitka na Križevačkom polju), *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 24., 2.; Dragutin, Ferkić, Brat i sestra (Bitka na Križevačkom polju), *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 25., 2;

<sup>858</sup> Na gimnaziji se otvara osmi razred: Upute za upis i izpite, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 16., 2.

<sup>859</sup> Povratak djaka gospodarske škole iz Njemačke, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 17., 2.

<sup>860</sup> Viesti iz grada i kotara: Smještaj i obuka u Križevcima, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 18., 2.

<sup>861</sup> Pred 60 godina ponovno je otvorena crkva sv. Križa, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 18., 3.

<sup>862</sup> Hrvatsko Antunovo, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 5., 1.

<sup>863</sup> Na Duhove, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 5., 1.

grkokatoličkog biskupa Šimraka<sup>864</sup> te obavještava vjernike kada će posjetiti njihovo mjesto.<sup>865</sup> U broju šest *Križevačkoga glasa* izviješteno je o proslavi hrvatskog Antunova.<sup>866</sup> *Križevački glas* je donio najavu proslave crkvenog praznika svete Ane zaštitnice grada.<sup>867</sup> *Križevački glas* je donio obavijest o hodočašću na Mariju Bisticu te raspored hodočasničkih aktivnosti.<sup>868</sup> Zanimljivo, *Križevački glas* donio je vijest o hinduanskim svečanostima na Malajskim otocima.<sup>869</sup> Sveti otac Papa Pio XII. održao je 1. rujna 1943. preko radiostanice govor protiv rata.<sup>870</sup> Također, u sedamnaestom je broju donesena zanimljivost o kineskomu svetom brdu Tai-šanu.<sup>871</sup> *Križevački glas* donio je vijest o proslavi blagdana blaženog Marka Križevčanina,<sup>872</sup> a u sljedećem broju izvijestio o procesiji gradskim ulicama povodom blagdana<sup>873</sup> te o gradnji kapelice u domu Anđela Čuvara u kojem žive časne sestre Kćeri Božje ljubavi.<sup>874</sup> *Križevački glas* je najavio posvećenje obnovljene katedrale.<sup>875</sup>

U broju dvadeset i pet *Križevački glas* je donio čak tri vijesti koje se odnose na vjerske teme. Objavio je vijest o posveti križevačke grkokatoličke katedrale,<sup>876</sup> proslavi blagdana Krista Kralja<sup>877</sup> i blagdanu Svih Svetih.<sup>878</sup> Mogu zaključiti da je religijskih tema u *Križevačkome glasu* bilo relativno malo. Vijesti se uglavnom odnose na proslave katoličkih blagdana, događanja u grkokatoličkoj biskupiji i samo jedan govor pape Pia XII..

<sup>864</sup> O biskupu Šimraku vidi u: Ivan, PEKLIĆ, Prilozi za biografiju dr. Janka Šimraka: prigodom 50. obljetnice smrti, *Marulić* 29 (1996.), br. 2., 335.-346.

<sup>865</sup> Pastirski pohodi križevačkog biskupa, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 5., 2.

<sup>866</sup> Iz grada i kotara: Svečana proslava Hrvatskog Antunova, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 6., 2.

<sup>867</sup> Sv. Ana“, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 11., 1.

<sup>868</sup> Hodočašće Križevčana u Mariju Bisticu: Zavjetna procesija iz Križevaca u sridu 4. kolovoza, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 12., 1.

<sup>869</sup> Na Malajskim otocima, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 15., 4.

<sup>870</sup> Govor Svetog Oca Pape, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 17., 1.

<sup>871</sup> Kinesko sveto brdo Tai-šanu, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 17., 4.

<sup>872</sup> Blagdan blaženog Marka Križevčanina, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 18., 4.

<sup>873</sup> Viesti iz grada i kotara: Procesija u čast blaženog Marka Križevčanina, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 19., 2.

<sup>874</sup> Viesti iz grada i kotara: kapelica u domu Anđela Čuvara, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 22., 2.

<sup>875</sup> Blagoslov stolne crkve, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 24., 2.

<sup>876</sup> Viesti iz grada i kotara: Posveta stolne crkve, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 25., 2.

<sup>877</sup> Viesti iz grada i kotara: Proslava blagdana Krista Kralja, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 25., 2.

<sup>878</sup> Viesti iz grada i kotara: Blagdan Svih Svetih, *Križevački glas*, 1 (1943.) br. 25., 2.

## 6. Zaključak

Na temelju provedenih analiza zaključujem da je *Križevački glas* pod utjecajem tadašnje ustaške vlasti donosio vijesti koje su bile u skladu s tadašnjom ideologijom. Vanjskopoliitičke vijesti također su u skladu s vanjskom politikom Nezavisne Države Hrvatske, a ona je bila članica Trojnog pakta. Najveća promjena u vanjskopoliitičkim stavovima vidljiva je nakon pada Italije (od obožavanja talijanske politike do žestoke kritike). Vijesti s bojišta također su neobjektivne, osobito u iznošenju broja uništene tehnike Saveznika. Što se pak tiče vijesti iz grada, one se uglavnom odnose na djelatnost ustaškog pokreta u Križevcima, kao i na prilagođavanja ratnim uvjetima, odnosno obavijestima o zamračivanju i zabrani kretanja.

Zaključujem da je, što se tiče gospodarskih tema, *Križevački glas* donosio savjete o uzgoju biljaka, ali i životinja. Tu su potom vijesti koje se odnose na grad i gradsku privredu. Iz članaka je vidljivo da u Križevcima vlada nestašica nekih prehrabnih proizvoda, koje je vlast morala dijeliti. Također, često se objavljuju vijesti o podjeli bonova za poljoprivredne proizvode. No Križevci su unatoč tome imali relativno razvijenu privredu. U Križevcima rade ciglana, pivovara, mljekara, mlin i dosta obrta. Protjerivanjem Židova gospodarstvo je oslabjelo, a što se više bližio kraj rata to je bila sve teža gospodarska situacija.

Vijesti iz kulture odnose se na događanja u križevačkoj gimnaziji, zatim donose feljtone iz povijesti grada Križevaca. Zaključujem da unatoč ratu kulturni život u Križevcima ipak postoji. Vijesti i glazba, iako ideologizirane, ipak su se slušale na razglasu. Obnovljena je križevačka katedrala i crkva Sv. Križa. održavaju se i priredbe, najčešće učenika, ali ipak postoje. Zaključujem također da je religijskih tema u *Križevačkom glasu* bilo relativno malo. Vijesti se uglavnom odnose na proslavu katoličkih blagdana, događanja u grkokatoličkoj biskupiji i samo jedan govor pape imenom Pio XII..

## SUMMARY

### **Križevci in local newspaper “Križevački glas” (1943)**

This article analyses the weekly publication *Križevački glas* which came out in Križevci in 1943. The article analyses news articles related to political events. Those can be divided into several segments. First off, I highlight the news from the town and district, which depict life in a Croatian town during World War II. Secondly, I bring the news from the whole of Croatia, as well as the decisions made by the Croatian government and chief, of course. Thirdly, there are those news which relate to reports from the battlefields. The foreign policy news are the rarest. After these, news from economy are analyzed. Those can be further divided into articles which relate to advice on growing plants, as well as animals. Then there are news relating to the town and town economy. This paper also analyzes notifications from culture. I will list the feuillets published by the weekly. Those are the feuilleton on the history of the high school in Križevci, excerpts from the books by Fran S. Gundrum – Oriovčanin “The formal reception of ban Jelačić in Križevci on July 11<sup>th</sup> 1848” and Dragutin Ferkić “Brother and sister or the Battle of Križevačko polje”. The article also brings forth religious themes which mostly relate to the activities by the Greek-Catholic diocese and the celebration of individual church holidays in Križevci.

**Key words:** Križevački glas, Križevci, economy, politics, culture